

Biblioteca ...

Vântul Ardealului

3 LEI Exemplarul

Redacția și Administrația: ARAD, Str. Românilor No. 6. Telefon 156.

ORGAN POLITIC ȘI DE INFORMAȚIUNI
Apare Joia și Duminică

ABONAMENTE: Un an, lei 400.— șase luni, lei 250.— trei luni, lei 150.— Pentru autorități și întreprinderi particulare 1000 lei anual, — șase luni, lei 600.—

3 LEI Exemplarul

Ideologii suspecte

Arad, 2 Octombrie

Lumea contemporană privită pe toate fețele ei, dă cugetătorului impresia, că asistă la frământările de cristalizare a unui nou stil de viață, a unui nou ritm istoric ce-și taie cu stăruință drumul în toate manifestările umane, în știință ca și în politică, în filosofie ca și în literatură și artă.

Curențele atât de varii, despre care am vorbit într'un număr recent și ale căror foruri de propagandă sunt multele congrese internaționale și chiar intercontinentale din acest an, fermentează sintezele unor noi concepții asupra vieții și tind spre același etern și neajuns scop: fericirea umană.

Până bine de curând s'a putut vorbi cu simpatii justificate despre așazisul curent pan-europeist, inspirat — după cum am mai arătat — de personalități de talia unui Ferrero, Herriot, Macdonald, Einstein etc. și având ca regisor pe contele Coudenhove Calergi. Pornind dela idea, că Europa, sguduită de război, s'a resimțit tot mai mult ca fiind în multe privințe un tot organic, — propagandiștii vor să treacă în conștiința popoarelor de pe continent credința, că ele constituie o unitate spirituală și economică precis determinată. Subordonând, apoi, acestui pretins adevăr soarta tuturor, au cerut și vor cere și în congresul ce se întrunește zilele aceste la Viena, abandonarea conștiințelor naționale active și degradarea lor la rolul unor factori morali de ordin particular pentru fiecare individ. Naționalitatea cuiva să importe tot atât de puțin, cum de pildă importă religiozitatea. — S'a văzut din primul moment, că e la mijloc iarăși, misterioasă și fatidica mână neagră a internaționalei franc-masonice, care în tendința ei

spre cosmopolitism, încearcă o nouă formulă de vaporizare a valorilor sufletești realizate pe seama tuturor popoarelor în sbuciumări de îndelungate veacuri. Și, iată, că încă la timp, în preajma congresului din Viena, s'au produs în Franța dovezi, că proiectata „Uniune paneuropeană”, nu numai, că nu urmărește cu sinceritate o înfrățire a tuturor popoarelor continentale, dar tinde hotărât să escludă dela masa fericirii generale pe unele din aceste popoare, între care chiar și pe englezi și pe ruși.

Dar Franța, s'a afirmat și de data asta în rolul ei de regulatoare a tuturor aberațiilor și a demascat suspecta ideologie a paneuropeiștilor, luând fără întârziere o contrainițativă și desțășurând un alt steag, tot cu devisa înfrățirii continentale, lipsit, însă de orice cută ocultă. Atlăm din ziarele din capitală, că inițiativa aceasta a reușit din piin. Zilele trecute s'au întrunit la Geneva, în palatul Eynard reprezentanții a 18 state europene și după lungi și idealistice preocupări au formulat ca program de acțiune o strânsă apropiere spirituală și economică între toate popoarele, fără nici o excepțiune — apropiere realizabilă prin radierea tuturor aspirațiilor de ideologie vrășmașe, prin plămădirea unui nou suflet al generației de mâine și — prin cultivarea unei purificate conștiinți naționale. S'a constituit în acest scop „Federația pentru înțelegerea europeană”, cu secțiuni active în fiecare țară.

Cu acest prilej România se poate felicita de un nou succes. Distinsa noastră ardeleană dna Sanda I. Matei printr'o cuvântare feroce inspirată a reușit să emoționeze pe reprezentanții Angliei, în așa fel, că aceștia, după ce

se arătasera refractari s'au atașat cu căldură sub noul steag. Azi federația are adesiunea deopotrivă a dlor Chamberlein, Briand și Stresemann.

Vom cultiva deci, și noi românii idea frățirii europene, dar nu sub faldurile despăturate de Coudenhove-Calergi, ci sub egida drapelului sincerității. Înregistram, ca fapt caracteristic, precum că presa noastră minoritară a trecut sub tăcere evenimentul, în vreme ce — deținem informații pozitive, — la congresul partidului maghiar dela Gheorgheni se va vorbi cu patimă despre congresul dela Viena.

Lăsăm, însă, evenimentelor timpul necesar să ne confirme.

Cronleaz

Insemnări de-o zi

Salonul Literar

Dacă ar fi să credem că, de cele mai multe ori, autorii trăesc în operele lor, în anumite atitudini, incontestabil că opera poetului Al. T. Stamatiad este marcată cu cea mai perfectă personalitate a poetului.

Lăsând la o parte opera de versuri și proză a lui Al. Stamatiad, ne vom opri la opera sa cea din urmă: revista „Salonul Literar” apărută un singur an 1925-1926, căci aceasta revistă așa cum a apărut poate fi considerată exclusiv opera acestui poet.

Elegantă și cu mult gust artistic, perfect îngrijită ca tipar, variată ca material, această revistă este însuș poezia Al. T. Stamatiad, care la cetera unui vers perfect cadent — cuprinzând în el o imagine curat artistică — surdă ca un copil mulțumit de o jucărie frumoasă, nu putea să dea „Salonului Literar” decât aspectul și materialul, care încăntă sufletul său mare; căci oricât am fi de invidioși, trebuie să recunoaștem că „Salonul Literar”, așa cum l'a creat Al. Stamatiad, are aspectul unei reviste adevărate europene. — Care altă revistă românească — într'un singur an de existență — s'a putut bucura de o colaborare atât de bogată și de atât material variat?!

Cu „Salonul Literar” Aradul și-a înțărât, cu un nou cuvânt, afirmația că este o orăz cultural. Aceasta n'o putem vedea noi localnicii — lipsindu-ne perspectiva cu tot complexul ei — a văzut-o însă și a apreciat-o numeroase centre intelectuale din cuprinsul țării, căci hotărât putem spune că, nici o altă revistă românească nu a fost remarcată, în coloanele ziarelor și revistelor, cu atâta zgomot.

Al. T. Stamatiad, poetul țării românești și profesorul Aradului, și-a înțeles foarte adesea și răspunsul său nu-i poate aduce, decât o nouă laudă bine meritată, pe lângă cele pe care le-a primit în nenumerate rânduri, nu dela noi, ci dela cei cari au numai că-l iubesc, dar l'au știut și pretui.

Provocări ungurești

Provocările ungurești, pe cari eram obișnuiți să la auzim răsunând dela Budapesta, se sămănă, de-o vreme, tot mai mult și tot mai brutal în chiar interiorul țării noastre ospitaliere până la urea de sine.

Ungurii din Ardeal, presa lor veninoasă și conducătorii lor, au început, în ultimul timp să-și facă de cap. Gentileța noastră, le-a dat și le dă acestor noi cetățeni ai României prilejuri de îndrăzneli fără margini.

Nu-i destul că sunt stăpânii vieții economice ai Ardealului, nu-i destul că veacurile i-au îmbogățit din truda românească. Nu-i destul! Incurajați de slăbiciunea noastră, aceștia au început să bată din picior și să amenințe. Provocările lor se tin lanț. Fițiica murdară „Brasoi Lapok” „latră” zi și noapte sub Tâmpa, după ce stăpânii ei s'au înfruptat din milioanele guvernelor românești.

Celelalte ziare maghiare, chiar și cele ce o vreme, păreau că încearcă o apropiere de români, au început să lunge pe panta provocărilor nesăbuite. Roadele scrisului lor le constatăm foarte dese aproape în fiecare zi: pângărirea monumentului Mihai-Viteazul dela Guruslău e una din rețetele isprăvi ale ungarilor dela noi, fînuiți de către presa șovină, într'o permanentă agitație.

Duminecă, la o întrunire din Oradea-Mare, secretarul Partidului maghiar, dl Aurel Vărădy, a rostit următoarele la adresa românilor:

„Să și amintească cel ce ne pun lanțuri căci poate veni și poporul lui rândul!”

Fițiica lui Kahana-Szele-Grünfeld reproduce cu satisfacție: diabolică amenințările dl Aurel Vărădy.

La Timișoara un individ, fost client al pușcării, dl Rajna-Rosenthal, însuși pe reprezentanții autorităților și încrezător în milioanele lui, făcute din contrabandă și alte afaceri murdare, sfidează și-și bate joc de țara aceasta ospitalieră, chiar astăzi când în fruntea ministerului de interne stă un român mare și un naționalist integral Dar căji nu se înfruptă din bogățiile acestei țări pentruca apoi s'o hulească!...

Intellectualii români trăesc în mizerie în timp ce ungurii ocupă funcții gras plătite de către Statul român.

Niciodată ungarilor din Ardeal nu le-a mers așa de bine cum

le merge astăzi. Negustorii unguri, cari la unirea Ardealului cu România abia aveau ce să mănânce, azi sunt milionari și multimilionari în blagoslovita țară românească. Dar totuși se plâng și se revoltă. De ce? — Drumurile le sunt deschise; pot să plece!... Cea mai mare parte din ei ce se agită nu sunt nici cel puțin născuți pe acest pământ ardelenesc. Ci aduși de toate vânturile... Să se întoarcă frumos în Galițiile lor; noi n'o să-i jelim. Altcum va veni o vreme când toleranța noastră, mereu jignită, se va schimba în bici de foc.

Toate provocările acestea fac, desigur, parte dintr'o largă ofensivă împotriva Statului român și a elementului românesc, dusă, cu tenacitate, de către minoritarii noștri.

Ca încheiere lăsăm să urmeze aceste rânduri, apărute într'un ziar din Cluj, despre activitatea antiromânească a dlui Gyulay Farkas, sub-directorul tehnic al Bibliotecii Universitare de acolo:

„La Biblioteca Universității din Cluj, de câțiva vreme se petrec unele lucruri, a căror gravitate dată fiind, nu mai pot lipsi unei discuțiuni publice. E vorba de activitatea ultra-șovinistă a câtorva funcționari ai acestei instituțiuni, cari nu se sfiesc de a face propagandă națională chiar în sânul Bibliotecii Universității noastre.

În fruntea agitatorilor unguri șovinști se găsește dl Gyulay Farkas subdirectorul tehnic al Bibliotecii.

Contra dsale s'a făcut de către funcționarii români un raport amănunțit, probând cu date concrete atitudinea antiromânească a celor vizai.

Aceasta în 15 Ianuarie 1926. Dl ministru al instrucțiunii publice a introdus cercetările, măsurile eficace însă nu s'au luat.

Cum, dl Gyulay Farkas stăruie și azi în atitudinea sa profund jignitoare față de statul român, credem, că este vremea să arătăm și ciitorilor noștri ce se petrece la o instituțiune culturală, cum este Biblioteca Universității. Deocamdată vom înșira numai câteva din multele fapte antiromânești ale subdirectoarei în chestiune, rămânând ca concluziunile să le tragem ulterior.

1. În anii 1919-1920 când Biblioteca era sub singura conducere a dlui Gyulay Farkas (actualul director fiind deputat) personalul Bibliotecii, aproape exclu-

siv maghiar, întrebuința fără-nici o jenă, sigile și exibrisuri ungurești, cu stema Ungariei, aplicându-le pe sute de cărți, cumpărate pe banii statului român.

2. Registrele Bibliotecii Muzeului Ardelean (o colecție de cărți administrată de Bibl. Univ.) cari se conduc de primbibliotecarul Valentin, sub directia supraveghere și îndrumare a directorului tehnic Gyulay Farkas, și acum se redactează numai în limba ungurească, ba într'un anumit jurnal, unde se introduc atât creșterea Bibl. Univ. cât și a Muzeului Ardelean, se întrebuințează ambele limbi.

3. Dl Gyulay Farkas prin articole și interviuri în ziarele ungurești își permite afișarea în public a sentimentelor sale ostile regimului românesc (vezi interviuul dlui Hatvany Lajos „Adevărul” 14 Oct. 1925 și art. dlui Gyulay „Pomul de Crăciun” „Kelti Ujság” luna Decembrie.)

4. E straniu apoi să amintești, că din lupta acerbă ce s'a dat între bibliotecarii români (cari și-au ocupat posturile abia în toamna anului 1921) dl Gyulay și statul său major a ieșit învingător, iar românii înfrânți în propria lor instituțiune culturală.

Cui se datorează aceasta umilire a ideii naționale românești?

Nu bibliotecarilor români desigur.

Căci aceștia și-au făcut datoria așa cum trebuie. Vina trebuie deci să o căutăm aiurea. Și în primul rând în nepăsarea autorităților superioare, cari conduse de nu știm ce „aprecieri” și interese rău înțelese au îngăduit (deși cunoșteau lucrurile) să se perpetueze o stare de fapt profund dăunătoare a culturii românești.

5. Dl Gyulay Farkas a atins limita de vârstă, 60 ani, și ca atare trebuia să fie scos la pensie din oficiu.

Se făcea prin acest fapt legal două lucruri deopotrivă de utile:

Biblioteca Universității scăpa de o atmosferă sufocată creată de șovinismul în chestiune, iar al doilea, bugetul Bibliotecii se mai ușura, cu o sumă de 204 mii lei, cât are dl Gyulay Farkas anual. Nu cunoaștem motivele pentru cari subdirectoarei Gyulay mai este menținut în post. Comisia de anchetă — care, suntem informați — zilele acestea va termina cercetările, sperăm, va da un comunicat în chestiune”.

În fața atâtor amenințări, cari

Teatrul dlui Lucian Blaga

Este una din trăsăturile caracteristice ale poeziei dlui Lucian Blaga de a sensibiliza printr'un aspect al lucrurilor o concepțiune oarecare.

Ori cine a cetit Poemele Lumii își reamintește de sigur de acele mici legende al căror înțeles se desăvârșea în închipuirea lectorului, care era astfel adus să cumpănească și să, se socotească. Într'o anumită privință imaginația dlui Lucian Blaga seamănă cu aceea a sfatosului poet popular și n'ar fi nepotrivită sau riscată ideea de a recunoaște la începuturile poeziei noastre ceva din firea omului din popor, iubitor de enigme complicate și de tâlcuri adânci. Poetul popular când nu este nici liric nici epic, se găsește într'o dispoziție de spirit care pare a fi starea lui cea mai generală, pentrucă ea este aceea care își fixează firul în țesătura vieții practice, ea este aceea care precipită rezultatele experienței comune în proverbele, maximele, ghicitoriile și alegoriile care alcătuiesc felul incomparabil al limbajului. Privește poetul popular arbustul mititel care desface în vârful unui trunchiu ghimpos o minunată floare roșie, sau

se uită el la pasărea căreia i se amestecă pe pene toate colorile curcubeului, o întâmplare veche și neștiută încă de nimeni îi vine în minte, pentru a explica ceea ce pentru el alcătuiește obiectul unei vecinice mirări. Dar din această dramă, iscodită în pripă, un sens general se desface, referitor la soarta omului, la pasiunile care sbuciumă sufletul omenesc sau la bunătatea lui Dumnezeu. Interesul pentru povestire se complexează astfel prin bolta reflecțiunii morale și ceea ce rezultă se adresează nu numai copiilor dar și adulților, și tocmai pentru atenția proprie vârstei lor, serioasa și îngrijorata atenție pentru problemele vieții și ale lumii.

S'ar putea desprinde din textele dlui Lucian Blaga o mulțime de astfel de legende și alegorii, tratate desigur într'un spirit cu mult mai sintetic decât acela care îi este obișnuit poetului. Locul nu este potrivit pentru o cercetare de amănunt. Să alegem câteva exemple la întâmplare: Ce să însemne clipitul ochilor? „De ce clipim — vorbește Moșneagul din Turburarea Apelor, cu psihologia caracteristică născocitorului de legende — nimenea nu ne

știe spune. Ci eu cred că aceste clipiri ale pleoapelor sunt pașii sufletului spre moarte... Alt exemplu. Iată răsăritul soarelui. Ce să însemne? Poetul răspunde într'una din bucățile din „Poemele Lumii”: „Soarele în răsărit — de sânge și spală în mare lăncile, cu care a ucis în goană Noaptea, ca pe-o fiară”. E noapte și cad multe stele: „Atâtea stele cad în noaptea asta: Demonul nopții ține parcă în mână Pământul — și suflă peste el scânteie ca peste-o iască, năprasnic să-l aprindă... În bucata pe care poetul însuș o întitulează „Legendă”, ni se povestește cum copacul din care-a fost tăiat crucea lui Ișus, a crescut dintr'un sămbure aruncat de Eva, după ce gustase din mărul cu care șarpele o ispitisese... În sufletul cântărețului stau laolaltă credința și iubirea, îndoiala și minciuna: „Pe semne — învrăjbiți de-o vecinicie, Dumnezeu și cu Satana au înțeles, că e mai mare fiecare dacă își întind de pace mâna... Și s'au împăcat în mine...”

Dl Lucian Blaga a introdus în poezia noastră genul comparației desvoltate al cărei loc de baștină a fost în literaturile vechi. Dintre cei doi termeni ai comparației, cel din urmă se ri-

dică, numeric și cantitativ mai bogat, asupra celui dintâiu, îl acopere și reușește să acapareze pentru sine atenția, care este fermecată mai apoi să constate potrivirea dintre fabuloasa întâmplare care i s'a descris și lucrul său starea deosebită pe care era chemată s'o ilustreze. Termenul cel desvoltat avea la poezii vechi funcțiunea și meritul să intensifice interesul epic al descrierii. Energia faptelor îneca și ducea în torentele-i spumoase grăuntele sensibilității persoanele pentru care se știe că anticii nu aveau adorația pe care i-o nutrim noi. La dl Blaga, termenul cel desvoltat completează de cele mai multe ori înțelesul moral al unei situații. Dar închipuirea sa activă, bogăția trează a viziunii, înălțimea reflecției, dau stilului său o putere și o seriozitate care trebuie să numărate printre cele dintâi rațiuni ale succesului de care s'a bucurat.

Teatrul dlui Blaga este un rod binevenit al însușirilor pe care am avut prilejul să le constatăm și în poezia sa lirică. Inclinarea de a închipui pentru fiecare idee o situație, ne putea face să presimțim de pe atunci unele din însușirile speciale ale teatrului lui Blaga. Mai ales despre pri-

mele sale două poeme dramatice, Zamolxe și Turburarea Apelor, se poate spune că ele întruchipează niște simboluri în acțiune. Dar acest simbol general se însumează dintr'o serie de situații simbolice parțiale. Firul acțiunii se descompune astfel într'o serie de momente particulare pe care dintr'o nevoie mai adâncă le întitulează separat și le conferă o autonomie care uneori împiedică și ține în loc pentru o clipă desfășurarea către catastrofă a faptelor. Așa d. p. în „Turburarea Apelor”, tabloul care se numește „Moștele” sau acela pe care cu conștiință poetul îl întitulează „Intermezzo”.

Această tehnică o folosesc cele două poeme dramatice ale dlui Blaga, dintre care cea dintâiu înfățișează pătimirea geniului aducător de vești nouă și cea de-a doua tragedia omului în lupta cu vechile credințe. Zamolxe care își dărămă propria statuie și preotul care aprinde biserica închinată credinței strămoșești sunt două situații finale și culminante, al căror înțeles depășește într'o sferă ideală, realitatea lor concretă. În această privință teatrul dlui Blaga se atinge cu acela al lui Ibsen, care se știe cu câte simboluri durabile a îmbogățit literatura lumii.

Ar fi greșit cu toate acestea dacă cineva ar vedea în teatrul dlui Blaga niște simple construcții intelectuale în sprijinul cărora ar fi aduse anumite întruchipări de fapte. Concepția este mai de grabă susținută de o energie de viață de a cărei calitate și treptată transformare, de alungul celor patru lucrări pe care d. Baga ni le-a dat până acum, vom vorbi mai jos.

Dl Lucian Blaga a înscris în literatura noastră un interesant capitol al influenței nițzscheene. Laolaltă cu o mare parte din literetul modern al lumii, dl Lucian Blaga a vibrat cu filosoful din Nașterea Tragediei, cu poetul care a produs accentele din Ditrambii lui Dionysos și cu noua învățătură profetică a lui Zarathustra, dântătorul. Ce se poate desprinde din această influență este acel sentiment frenetic al vieții în care constatăm cu groază și voluptate fragilitatea tiparelor individualității, mai întâiu amenintate, îndată apoi resorbite în curentul eliberator al energiei universale. Chiar printre cele dintâiu bucăți care alcătuiesc volumul „Poemele lumii” cetitorii întâmpinau strigătul extatic al beției dionisiace: „O, vreau să joc, cum

Pe urmele apostolilor

— Noi vizite canonice —

Continuăm în acest număr activitatea P. S. Sale Episcopului Grigorie al Aradului, care abia înnoptat din protopopiatul Buteni și Halmagiului, unde a sfințit 3 biserici și a vizitat 16 comune bisericesti, de astădată face vizitații canonice în protopopiatul Vinga.

Dela reședință aplecat Duminecă dimineața în 26 Septembrie a. c. cu automobilul, pus la dispoziție de Prefectura județului Timiș-Torontal, însoțit de consilierul referent Mihai Păcățian și protodiaconul Ioan Cioara.

La Vinga se atasează protopopul tractual, dr. Patriciu Tăuța și pretorele plasei, dl. Pavel Panta. La hotarul comunei Satchinez este așteptat de mult popor cu trăsuri și călăreți. E salutat de reprezentanța comunei în frunte cu dl. pretore Pavel Panta.

La ora 10 a. m. P. S. Sa este condus în procesiune dela locuința preotului local Vichente Radu la sf. Biserică de următorii protopopi, preoți și diaconi: M. Păcățian protopop, consilier ref. dr. Patriciu Tăuța protopop, preoții: Nicolae Crișmariu din Bărateaz, Pavel Juoma din Sânt-Andrei, Vichente Radu din Satchinez, Pavel Tisnăniariu din Hodoni, Ioan Cioara protodiacon și Constantin Istrate diacon.

Sf. Liturghie este oficiată de P. S. Sa cu un fast impunător, asistat de susmenționații protopopi, preoți și diaconi. Răspunsurile la serviciul divin au fost date de corul vocal, condus cu multă dibăcie de conducătorul Aurel Tanu.

În cursul sf. liturghii, candidatul de preoție Constantin Istrate a fost hirotonit întru presbiter duhovnic pentru parohia din Ecica. Solemnitatea actului hirotonirii a făcut asupra poporului o adâncă impresiune.

La priceasnă preotul locului, Vichente Radu, în scurtul său raport despre starea vieții religioase morală culturală și materială a credincioșilor săi, accentuiază că poporul materializează e bine și tuat și ține cu tărie la biserică sa străbună. E un popor harnic și bun gospodar. În Satchinez sunt 392 numere de casă cu 1652 suflete ortodoxe române, germani 1000 suflete, sârbi 300, un grec, un evreu și 6 bapțiști. Poporul cercetează sf. biserică destul de regulat, afară de zilele de vară, când unii lucrează și Dumineca. Avera bisericii este 32 jug. sesie par. și jumătate sesie redusă, un edificiu școlar cu locuință, apoi o casă de lectură veche, o casă națională și o casă parohială aproape terminată. Mulțumeste P. S. Sale în numele său și al poporului pentru deosebita bucurie și mângâiere sufletească, ce le-a făcut prin înalta sa vizită, cu care i-a distins necruțând nici timp, nici osteneală.

Terminând părintele cu raportul său, Pr. Sf. Sa ține o înalțătoare predică ascultată cu atențiune, care a fost foarte instructivă, cu deosebită considerare la împrejurările locale din Satchinez. La împărțirea sf. anafore s'au distribuit între credincioși broșuri din biblioteca creștinismului.

La masă am fost oaspeții bine primiți ai părintelui Radu. Aici s'au făcut și recepțiile. Comitetul parohial, rom. cat. și reprezentanța comunei au ținut să exprime Preasf. Sale omagiile de profundă venerațiune și dragoste. Înaintea de masă corul vocal, în onoarea Preasf. Sale a cântat mai multe cântări naționale secundând aplauzele oaspeților.

La ore 3 și jumătate după masă am trecut la Bărateaz. La hotarul comunei a ieșit întru întâmpinarea Pr. Sf. Sale reprezentanța comunală în frunte cu notarul comunal, cu mult popor, călăreți și trăsuri. În fața sf. biserici fetița Tinca Babescu prin câteva cuvinte de bineventură, bine simțite și bine rostite, predă Pr. Sf. Sale un buchet foarte frumos de flori.

Preotul local, părintele Nicolae Crișmariu, îmbrăcat în ornate cu sf. cruce și evanghelie în mână întâmpină pe Pr. Sf. Sa în ușa sf. biserici. Întrând în sf. biserică fixată de popor, se face un scurt serviciu divin, se citește rugăciunea de deslegare, după care urmează în fața sf. altar interesantul raport al părintelui N. Crișmariu. În numele său și al poporului în cuvinte alese și bine simțite salută pe Pr. Sf. Sa care a venit să învieze sufletele cu lumina cuvântului evanghelic.

Biserica actuală s'a zidit la anul 1830. A fost la început comună curat românească. Numai de pe la anii 1820 au început a migra aici elementul german care cu timpul a deposedat aproape jumătate din elementul autohton, ceea ce a avut ca urmare și reducerea numărului populației noastre românești.

Procesul acesta de săbire a acestor comune bisericesti și-a avut cauza sa adâncă, care era ajungerea comunei către finea secolului XVII sub stăpânirea celor 4 familii boierești sau domni feudali, cari în sensul legilor regimului de atunci trebuiau satisfăcuți cu lucrul iobagilor români de aici. Românii noștrii au fost bătuți, jafcoțiți. Unor oameni li s'a luat averea, pentru că n'au putut corespunde de a săvârși lucrul de iobagi, care era din cale afară asuprător, din care cauză au emigrat.

În astfel de împrejurări nime să nu se mire, să poporul acesta a scăzut și numeric și sub raportul averii și că alt element i-a ocupat locul. Cu toate acestea poporul nostru și-a susținut instituțiile sale: biserică și școală. Parohia Bărateaz constă din 110 numere de casă părechi cununate sunt 102 iar necununate (neleguite) 15. Bapțiști sunt doi; ceilalți s'au risipit adevărindu se cuvintele lui Gamaleil către farizeii că: „Ceece nu e dela Dumnezeu, se va risipi!”

Poporul e religios și cercetează sf. biserică. A suferit însă de împăcheri în trecut și sunt împăcheri și astăzi.

„Sub oblăduirea înțeleptă a Pr. Sf. Voastre — continuă părintele — am speranță că un Duh nou se va sălăși în die-

dorească și să-i presintă apropierea. Atunci închipuește Magul o viclenie cu țalcul adânc. El proclamă îndumnezeirea profetului, îi ridică statuă și o poartă în templu, sperând că pe această cale va abate sufletul poporului, dela credința vie la adorea simulacrlui. Și lucrurile se întâmplă tocmai când nimeni nu recunoaște pe străinul pătruns în cetate, care dărâna idolul de piatră și cade apoi sub lovitură.

Zamolxe este într-un fel tragedia învățături cea plină de viață în luptă cu ritualul rigid. Nu era deci firesc ca d-l Blaga să și îndrepte interesul către marea criză a reformei religioase care, dela Witenberg, porni o undă de misticism intuitiv de care nici țările românești nu putură rămâne străine? Dar atât de mult amestecă dl. Blaga tot ce este experiență profundă a sufletului cu frenezia, dionistică, încât Tulburarea Apelor, care închipuiește un episod în legătură cu luptele Reformei în Ardeal, imbină într-un chip foarte curios creștinism mistic cu păgânism dionisiac. „Un haiduc al religiei” dorește să facă din asprul și chinulul preot de țară, enigmatică domnișoară Nona, fata cu trupul șerpuitor care apare neașteptat și în orele singurătății

ca să hărțuiască instinctele bărbatului, fecioara pură și perversă, spiritul instigator al răsmeriei religioase: personajiu simbolic și realist care stărnește cu fiecare apariție în scenă un scurt și amețitor vârtej. Domnișoara Nona este poate cea mai deplină realizare a teatrului lui Blaga. Cu multele-i ispitiri ea reușește să pună facla incendiară în mâna preotului, personaj torturat de năzuințe înalte și de indoieli ucigătoare și care uneori reaminteste pe păstorul Rosmer din drama lui Ibsen. Așa aprinde el, în ajunul revoltei care trebuia să cuprindă întreaga țară, biserică ortodoxă pe care truda sătenilor isbutise tocmai s'o rădice. În învălămășea clipei, bănuiala faptei cade asupra Moșneagului, dulcele bătrân vagabond care dela o vreme se pripășise la casa preotului. Moșneagul pare însă a nu fi altul decât Isus închipuit de altfel de poet tot ce a un geniu păgănesc, ca bunul geniu al pămantului, al pietrelor, al isoaveilor, al florilor și al roadelor. El moare ucis de furia oamenilor, dar din jertfa lui un blând înțeles liniștitor se ridică peste sbuciumul frenetic al celor șase tablouri: „De ce-a murit — vorbește Preotul — rămâne o taină a lui, și taina lui a cântat peste mine din

ceza noastră, a cărui suflări înviorătoare va atinge și sufletul credincioșilor mei pentru a le reforma credința, întărindul în iubirea creștină, care toate le poate spre dobândirea speranței mântuitoare. În semnul acestei speranței Vă urez din toată inima: „Întru mulți ani stăpâne!”

Sfârșind părintele cu raportul său Pr. Sf. Sa ține o cuvântare bine simțită și înalțătoare despre superioritatea sufletului și datorile omului de a se îngriji de mântuirea sufletului său. Poporul i-a făcut călduroase ovajațiuni. Și aici ca și în toate locurile s'a distribuit între credincioși broșuri din biblioteca creștinului ortodox. După vizita făcută părintele Crișmariu, trecem la Mănaștur.

Aceiaș dragoste, aceiaș căldură și însuflețire a poporului! Înaintea sf. biserici s'a adunat aproape tot satul, cu mic cu mare, bărbați, femei, tineri și bătrâni. Administratorul parohial Viorel Mihut din Calacea întâmpină pe Pr. Sf. Sa în ușa sf. biserici, poporul îi face călduroase ovajațiuni. Sf. Iconostas și sf. Altar e împodobit cu flori și cu roze, care de care mai frumoase. Sf. biserică fixată de popor; rezultatul înțeleptei păstoriri a vrednicului preot, de pie memorie Ioan Popa, care a încetat din viață în anul 1925. Îndeplinirea parohiei pe calea concursului este în curs.

Se face serviciul vecerniei, se citește rugăciunea de deslegare după care Pr. Sf. Sa din ușa sf. Altar ține o instructivă predică ascultată cu multă atențiune despre înțeleapta întrebuire a timpului. Poporul îi face călduroase ovajațiuni. La cererea preotului sârbașc, Pr. Sf. Sa intră și în biserică sârbească, binecuvintează poporul, iar preotul, în numele său și al poporului exprimă Pr. Sf. Sale vtile mulțumiri pentru înalta vizită cu care i-a onorat.

Nu pot să trec cu vederea faptul foarte îmbucurător că atât în Satchinez, cât și în Bărateaz și Mănașturi, țărâni se disting în cântările bisericesti. La orele 7 Pr. Sf. Sa întoarce la reședință.

Starea I. P. S. Mitropolitului Vasile
Din Cluj se anunță: *Ei după amiazi I. P. S. Sa Mitropolitul Vasile al Blajului a fost supus unei noi operații, tăindu i-se dela genunchii piciorul stâng. Operația a reușit foarte bine, iar I. P. S. Sa a suportat-o cu o admirabilă și creștinească supunere voinței Atotputernicului Dumnezeu.*

În legătură cu acest dureros eveniment P. S. Sa Episcopul Hossu, vicar general Arhiepiscopesc a dat o circulară în care invită clerul și pe credincioșii bisericii unite să se roage pentru grabnica însănătoșire a veneratului arhiepiscop așa de crud lovit de soartă.

La rugile acestora se vor adăoga de sigur și cele ale tuturor credincioșilor ortodoxi, cari au recunoscut totdeauna în vrednicul păstor al turmei gr. catolice un bun frate întru românism.

Stranele văzduhului cu surâs de om, cu bunădate de stea.

Sfârșitul „Turburării Apelor” permitea prevederea că un simț mai delicat al misterului existenței, mai calm și mai suav, va da de-acî înainte materie teatrului lui Blaga Dar „Daria” și „Fapta” se însărcinează în curând să infirmă această prevedere. O influență nouă interveni pentru a îndruma inspirația poetului pe o direcție unitară dar în care ceva din idealitatea sa anterioară dispăru cu pagubă. „Daria” și „Fapta” sunt două drame psihanalitice. Teoriile d-ului Freud nu rămăseră străine de invenția lor. Cum aceste teorii îngăduiesc până la un punct, sentimentul dionisiac al vieții fu înțeles ca subconștientul libidinos sau asasin pe care mulți oameni astăzi au cochetația oarecum ciudată să și-l recunoască. Teoria ne spune că comprimarea acestui subconștient provocă mai toate turburările isterice și că vindecarea nu este de sperat decât dela o înălțare în conștiință a forțelor din adâncuri. În primul caz se găsește Daria; în cel de-al doilea nenorocitul tânăr becnisic și genial din „Fapta”.

Dependența poeziei de teorie o resimțim invariabil ca pe o scă-

MISCAREA CULTURALĂ

Muzica românească la Varșovia și Paris

D. Egizio Massini pleacă săptămânile viitoare la Varșovia pentru a dirija câteva reprezentanții ale Operei de stat din capitala Poloniei.

Deasemenea d-sa va dirija câteva concerte ale orchestrei simfonice din acel oraș, executând și lucrări orchestrale ale compozitorilor români.

D. Constantin Bobescu, tânărul și talentatul violonist român va interpreta la unul dintre concertele simfonice cari vor avea loc în actuala stagiune la Paris, „Rapsodia concertantă” de Stan Golestan.

Premii pentru teatrul sătesc

În vederea unui mare turneu în satele din Bucovina, d. Dragoș Protopopescu, director al teatrului Național din Cernăuți a deschis un concurs pentru cele mai bune piese — dramă, comedie — în acest gen, acceptabil în grosul maseilor.

Premiul este de cinci mii lei iar termenul depunerii manuscriselor, la 15 Decembrie 1926.

Se cer: două exemplare și numele autorului să fie înscris într'un plic cu „motto” care se va atașa caetului manuscris.

Premiul de compoziție „George Enescu”

Concursul pentru premiul național de compoziție „George Enescu” se va ține în luna Noemvrie.

Manuscrisele vor trebui să fie adreseate până la 10 Noemvrie a. c. Casei Școalelor, București.

Grozăvescu — la Cluj

Se anunță că celebrul nostru tenor Traian Grozăvescu va da încurând un concert la Cluj.

După cât se prevede, Cuijul nu va avea săli de concert destul de încăpătoare pentru publicul imens care dorește să-l asculte și să-l aplaude pe fenomenul nostru cântăreț.

Concertele Quartetului „Regina Maria” Transilvania.

În timpul verii, a avut loc un interesant turneu de muzică de cameră al Quartetului „Regina Maria” alcătuit de d-nii prof. C. Nottara, A. Barbu, Th Popovici și E. Waterstraat.

Pornind prin finiturile transilvănene quartetului „Regina Maria” a îndeplinit o operă de înaltă însemnătate culturală făcând cunoscut publicului transilvănean, pe lângă compozițiile maestrilor nemuritori Mozart, Tschaikowsky, Dvorak și muzică națională românească de Stan Golestan și C. Nottara.

Presă transilvăneană este unanimă în a lăuda inițiativa acestor înimoși artiști și consacră articole lungi concertelor quartetului „Regina Maria”.

Astfel cetim în Kronstädter Zeitung:

„Programul ne-a făcut cunoscute câteva lucrări noi. Un Andante de Stan Golestan aduce melodii românești utilizate într'o compoziție de muzică de cameră.

dere. De acest păcat nu era cu totul strein nici „Zamolxe” și într'o anumită măsură nici „Tulburarea Apelor”. Om de idei, dl. Lucian Blaga își alimentează creațiunea sa cu idei. Este o stare de lucruri despre care nu putem spune că nu o va elimina niciodată, dacă înținem seama de via și neliniștitoarea creațiune pe care ne a dat o în Nona. Dar sfera de idei din „Zamolxe” și „Tulburarea Apelor” aruncă peste fapte o pură lumină pornită dintr'un focar înalt.

În „Daria” și „Fapta” avem lumina verziei a fosforescențelor din subterane. Și cu toate că o unitate se poate recunoaște între termenii acestui contrast, sunt și deosebiri. Dionisianismul s'a pozitivat și a devenit libidinozitate. Bacanta a devenit o isterică obicinuită. Frenetia liberatoare și-a restâns și și-a întunecat înțelesul, pentru a deveni o simplă descărcare nervoasă. Este pretutindeni o înălțare a idealității din lucruri, care desigur că nu va rămâne orientarea statonnică a poetului care ne-a deprins cu aerul tare al culmilor. Naturalismul decadent, pentru care a găsit cuvintele potrivite, felul propriu vremii noastre de a-l privi, în Filozofia Stilului, nu poate rămâne stilul său definitiv. Tudor Vianu

asteaptă prilejuri să se materializeze în fapte, noi românii trebuie să strângem rândurile și să reacționăm violent. Să lăsam la o parte politeța exagerată și să răspundem pumnului cu pumnul. Să luăm ce e al nostru. Să nu ne mai împiedecăm în sentimentalisme desarte.

O solidaritate de fier să ne unească, iar pe cei ce fac jocul streinilor să-i aruncăm dintre noi și să-i pedepsim cu prigoana noastră de fiecare zi.

O adunare a invalizilor din Ardeal

Chemare către toti invalizii de război din cuprinsul întregului Ardeal, Bănăt și Maramures

Intrucât situația noastră a invalizilor de război este într'o stare de plâns, intrucât invalizii sunt îndepărtați în mod sistematic dela beneficiile legilor în vigoare, intrucât societățile pentru protecția noastră nu ne reprezintă interesele așa cum ar trebui și intrucât e vorba să se aducă legi care ne privesc pe noi, ne-am înțeles și hotărât să convocăm o adunare a tuturor celor interesați, pentru a discuta și lămurii unele chestiuni în legătură cu drepturile noastre.

Noi grupul de mai jos vă rugăm să veniți în număr cât să poatăe mai mare în ziua de 3 Octomvrie 1926, când va avea loc această adunare în sala prefecturii județului Cluj la ora 1 după amiază. Acei ce doresc să ia cuvântul se vor înscrie de urgență la căpitanul Emil Șiancu Cluj, Piața Carolina No. 1.

În numele grupului: căpitanul Gheorghe Beletuță, căpitanul Emil Șiancu, căpitanul Ioan Vancea, locot. Titus Fodor, locot. dr. C. Anca, invalizi de război.

Di Gr. Alexinski vine în România

„Cuvântul” anunță că dl. Grigore Alexinsky, cunoscutul scriitor rus și fost deputat în Dumă, sosește în București, în ziua de 2 Octomvrie, venind din Paris.

Dl. Alexinsky va ține câteva conferințe la București, pe cari le vom anunța la timp.

Amintim că dsa e unul din pușinii ruși cari au avut o atitudine nepărtinitoare în chestiunea Basarabiei, contribuind, prin scrierile sale, la respingerea multor calomnii privitoare la România. În ultimul timp, ca director al ziarului „Rodnaia Zeneia” (Țara natală) din Paris, dl. Gr. Alexinsky își asigurase colaborarea neuitatului nostru prieten și scriitor Leon Donici. Împreună au denunțat izvorul tuturor calomniilor împotriva României, Moscova bolșevică.

Suntem bucuroși că putem saluta printre noi, sosirea unui prieten.

Memoriile Regelui Carol

Se știe că Regele Carol își exprimase prin testament dorința ca memoriile sale să fie publicate numai după trecerea a zece ani dela moartea sa.

Această ultimă dorință a Regelui Carol va fi satisfăcută în cursul anului 1927, când memoriile vor fi puse sub tipar.

niciodată n'am jucat! Să nu se simtă Dumnezeu în mine, un rob în temniță — încătușat. Pământule, dămi aripi: Săgeată vreau să fiu să spintec Nemărginirea, să nu mai văd în preajmă decât cer, deasupra cer și cer sub mine — și aprins în valuri de lumină să joc, străfulgerat de-avânturi nemi pomenite: ca să răsuflă liber Dumnezeu în mine, să nu cărtească: „Sunt rob în temniță!” Motivul dansului eliberator rămase și mai târziu în poezia dlui Blaga. Îl întâlnim în „Tulburarea Apelor”; îl întâlnim în „Fapta”. Dar și acolo unde el lipsește, o însușire caracteristică a inspirației sale continuă să fie sentimentul acelei ritmice violențe în care individualitatea sa depășește. Toate acestea nu cereau oare expresiune dramatică? Nietzsche însuș arătase cum sentimentul dionisiac al vieții se sublimizează în liniștită viziune apolinică și acestui proces îi atribuia el nașterea tragediei grecești. Dacă vremea noastră este lipsită și incapabilă de o adevărată creațiune tragică, de presupunerea o pune Nietzsche pe socoteala absenței subconștientului dionisiac, consecință a extremului intelectualism modern. Ce noi speranțe îmbărbăta dimpotrivă sufletul său, atunci

când odată cu Wagner, adâncul tumultuos al lumii păru că se deschide sub vraja muzice, vechile mituri căpătară din nou viață și „tragedia” păru că se ridică triumfătoare peste rețelele intelectualism al vremii!

Mișcat fără îndoială de acest cerc de idei, dl. Blaga visă o cultură tragică românească, alimentată din izvoare locale, din dionisianismul traciilor, vechii aborigeni ai locurilor noastre. Despre acestuia un personajiu din „Zamolxe” spune: „Vezi — cum un fulger nu e om — tot atât de puțin e traciul om”. Și adaugă cu unul din acele accente teoretice care uneori ne isbesc în poezia dlui Blaga: „El nu trăește. El se trăește”. Vestitorul învățăturii dionisiace, imanente dela felul firii tractice, este Zamolxe. Împotriva lui, „Magul”, șeful patriarhal al statului dacic, reușise să răsvărească poporul și să-l alunge din cetate. Dacă ar trăi după firea lor și învățătura lui Zamolxe, vieța dacului ar trebui să se spulberă în furtuna patimelor. Zamolxe trebuia deci îndepărțat. Dar în sihăstria de pe munte, după lungi purificări, el meditează la întoarcerea sa printre oameni. În acelaș timp poporul, revenit din vechea rătăcire, începe să-i

În „Siciliana” de C. Nottara poartă sează numai cosmopolit conținuor.

Interpretarea se resimte în impulsivitatea vie pe care o împingă în întregul ansamblu primul violonist d. C. Nottara.”

„Gazeta Transilvaniei” scrie:

„Suntem profund recunoscători celebrului quartet — prof. C. Nottara, A. Barbu, Th. Popovici și E. Waterstraat — că ne-a dat ocazia să ne delețăm la execuția măiastră a unor compoziții din cele mai frumoase ale lui Tschaikowsky, Mozart, Golestan, C. Nottara, Dvorak etc.”

Exemplul quartetului „Regina Maria” este demn de imitat

Cartea cea mai de pret

Biblia tipărită în anul 1453 de Gutenberg la Maientz, proprietatea călugărilor benedictini din San Paul din Kürnberg, a fost vândută unui bibliofil american, Valter cu 2 milioane de shilling, adică 60 milioane lei.

Austria deposedată de această carte prețioasă nu se va alege decât cu taxa de export.

Entr'adevăr niare această taxă Tezaurul austriac va încasa 2500 dolari. Cultura și bibliotecile austriace însă n'au cu ce fi despăgubite de marca pierdere.

„Bătrânii” de Ion Pillat

În curând va apărea în Biblioteca „Semănătorul” din Arad un volum de versuri de Ion Pillat, intitulat „Bătrânii”.

Viața românească în Ardeal

Viața românească în Ardeal se intitulează volumul de studii pe care dl. N. Iorga îl publică în Biblioteca „Semănătorul”. Volumul va apărea peste câteva zile.

Expoziția d-nei Schulz Jäger.

Arad, 2 Oct.

O nouă expoziție de pictură în sala Palatului Cultural și totodată, un nou nume artistic în acest Arad. Dna Schulz Jäger ne prezintă un ansamblu de pânze fără însă a ne putea preciza specialitatea. Minunate portrete, alături de admirabile colțuri de natură; studii perfect reușite, între „năutul moarte” în care clipa creației continuă să palpate și peste toate coloritur, care ne arată rafinamentul adevăratului suflet artistic.

Săsoaică la biserică? Nr. 2 poartă cu ea suflul renașterii, atmosferă care se simte și în „Văntătorul de urși” Nr. 10, sau „Chip de tânără” Nr. 5. O mică deviație spre stânga, se observă în „Cafegiul” Nr. 11, care de altfel ni se pare că ar fi caracteristica dnei Schulz. O minunată lucrare de atmosferă și colorită, se intrupează în Nr. 16 „Un turc pe insula Ada-Kaleh”, subiect destul de greu, însă în care se vede nu numai o fericită inspirație, dar o puternică forță de creație.

Copia după celebra „Golgota” a lui A. Feszty, ne dă cea mai perfectă dovadă că dna Schulz Jäger, face parte dintre cei puțin ai noștri, și avem credință că în această afirmație viitorul nu ne va înșela.

— an —

Iredentismul maghiar scoate capul

— O provocare unguerească la un bal —

Acest articol trebuia să apară în numărul trecut al ziarului nostru, dar din greșală de paginare, apare întârziat.

După cum am anunțat, în seara zilei de 25 Sept. a avut loc un bal al mecanicilor c. f. r. din localitate, care bal — pentru o cât mai bună reușită — a fost pus sub patronajul tuturor autorităților civile și militare din Arad. Or se știe, că majoritatea acestor mecanici sunt unguri de origine, cei câțiva români înscrși în clubul mecanicilor sersesc drept simplu paravan, pentru deservirea intereselor majoritatilor, interese cari au dedesubturi condamnable.

Acest club al mecanicilor c. f. r. are reședința în clădirea de pe malul lacului din păduricea orașului și avem informațiuni că, nu pătrunde acolo nici un fel de ziar românesc, în schimb ziarele minoritare sunt abonate în dublu și în triplu exemplar.

Dar să revenim

Balul fusese aranjat în scopul de a strânge fonduri pentru procurarea unui drapel național, pentru societate și deci organele superioare c. f. r. au primit patronajul și cu ele odată și celelalte oficialități din localitate.

Programul cântecelor a fost fixat în comun cu delegatul inspecției de tracțiune, dl controlor Tomovici. Pentru o cât mai frumoasă impresie în fața autorităților românești a existat o înțelegere ca toate doamnele și domnișoarele cari și ar putea procura costume românești, să participe îmbrăcând aceste costume.

Realitatea însă a fost surprinzătoare!

Peste 30 de doamne și dsoare au venit la acest bal, purtând costume naționale unguerești, iar atunci când dl Tomovici spuse muzice militare să cânte hora unirei aranjor balului, mecanicul Koller a strigat, plin de furie: „Nem lehel!“ În timpul horei naționale, numitul controlor voină a executat acest joc, după cum l'a obișnuit de mic copil, a fost invitat să

părăsească sala de dans, de către acelaș mecanic Koller. Ceiace s'a petrecut atunci, când muzica militară a intonat marșul „Deșteaptă-te Române“ nu se poate scrie pe hârtie și organele competente au luat măsuri de aflarea vinovatului, care o comis cea mai condamnabilă murdărie posibilă. Dl ing. Octavian Pop directorul de exploatare c. f. r. din localitate fiind nemulțumit de aranjamentul acestui bal, și-a retras din timp patronajul, iar după aflarea celor petrecute a decis desființarea acestui club, cu vădite tendințe iredentiste. Pe de altă parte dl adus în seara zilei de 25 Septemvrie, a înaintat președintelui acestui club, următoarea demisie:

Domnule Președinte!

Subsemnatul, membru al societății de lectură a corpului mecanic din Arad, vă rog, cu insistență, de a-mi aproba demisia din acest club pe ziua de 1 Octomvrie; totodată a fi șters din toate tablourile unde figuram ca membru. Motivul acestei demisii este: 1. biatul și ofensa pe care am căpătat-o la serbarea din 25 Septemvrie, a corpului mecanic, din partea dlui Koller, mecanic din deoult Arad.

2. Nu voesc a mai fi unelta acestei societăți, care a profitat de mine și peurmă și a bătut joc.

3. Nu mai voesc să mai fiu membru al unei societăți, care profită de bunătatea membrilor de onoare și patronilor din această societate, care figurează numai ca un paravan, sau o mască față de lume, și în realitate, este un club unguereș și nici decum un club cu idei românești. Și pentru că toți acei patronii, cari vor afla că sunt incluși în eroare de către clubul dvoastră, în urma celor petrecute, nu voesc — ca român — să mai figurez printre rândurile membrilor din acest club.

Arad, la 26 Septemvrie 1926.

Cu stimă:
Tomovici.

Creдем că în urma celor petrecute, cei vinovați nu vor rămâne și pe mai departe în slujba statului, fără a și primi pedepsele cuvenite.

—Rep—

Intre Uzinele Comunale si presa minoritară locală

— O amenințare îndrăzneată —

Cetitorii noștri au fost informați, la timp, despre felul cum au înțeles ziarele minoritare locale „Aradi Közlöny“ și „Erdélyi Hirlap“ să și a chite datoriile către comună. Această chestiune, în stadiul în care se găsește, este prea avansată, ca să mai poată fi tratată fără știrea publicului din localitate. Numitele ziare minoritare, în special „Erdélyi Hirlap“, a săvârșit cea mai gravă greșală.

Se găsesc acolo ziarști profesioniști cu multă experiență jurnalistică, cari trebuiau să știe că reportagiile sunt întotdeauna viața unui ziar și că prin publicarea lor, singurul contribuabil, nu poate fi decăt cetitorul. În special reportagiile de interes general, fac parte din materialul de primordin și taxarea lor ca reclame, nu este numai o greșală, ci și o cutezanță fără pereche. Dar să spicuiem câteva titluri ale acestor reportagii, pentru a ne da seama de gravitatea interpretării: „Aradul va avea tramvai electric“, „Aradul nu va avea tramvai electric“, „Aradul este bun“, „Apa nu este bună“, „Totul s'a sfârșit“, „Nu s'a sfârșit încă“, „Dl dr. Stetan Anghel va merge la

Bruxelles“, „Dr. Stetan Anghel nu va mai merge la Bruxelles“ etc. etc... toate făcându-și impresia de „Uite popa, nu e popa!“

Care este orientarea cetitorului, cetind în întregime aceste reportagii? Această metodă de gazetărie este o simplă bătaie de joc, la adresa publicului cetitor, furându-i-se banul prin publicarea unor știri fantastice, și mai este o îndrăzneală fără pereche, când pentru ele primăria se vede, din chiar senin, obligată a le plăti cu bani grei dintr'un buget, unde nu s'a prevăzut o rubrică specială, care s'ar fi intitulat: „Bazaconii!“

Lucrurile însă nu s'au petrecut astfel și comisia înterimară, declarând de nule ambele conturi de descăroare ale acestor două ziare minoritare, a pus sub sequestro o parte din averea lor mobilă, până la plata datoriilor către Uzinele Comunale.

Căt privește amenințarea dlui dela „Erdélyi Hirlap“ că va începe o campanie în po-triva Uzinelor, noi o considerăm ca o nouă îndrăzneală, pe care însă o vom pune la punct îndată ce ea va fi comisă.

Rep.

Din scăderile învățământului primar

În numărul trecut, în articolul cu acelaș titlu, ca și acesta, am avut curajul să spun că școala noastră nu e pusă pe baze sănătoase. Am spus că programul școlii cuprinde o mulțime de lucruri ce n'au nici-o legătură cu viața cetățeanului de mâine; am spus că școala noastră are un program pur instructiv ce încarcă mintea copiilor (mă refer mai întâiu la școala primară) cu cunoștințe ce n'au folos practic pentru ei atât acum în școală, cât și mai târziu în societate și mai înainte în familiile lor.

Dacă s'ar ține seama de timpurile și nevoile în care se sbate poporul nostru, școala, singura care este în stare să formeze mentalități, cetățeni ordoanați, pricepuți, morali și cu privirea aștințită către un ideal național — care observ că ne lipsește — ar avea și trebuie să aibă un caracter — nu exclusiv — utilitarist, pentru a putea veni în ajutorul individului și o mai multă preocupare pentru educația morală și națională, pentru stat.

Fiindcă ideea de „utilitarism“ se poate interpreta în mai multe feluri, în școală eu înțeleg un program în care să primeze cunoștințele ce pregătesc pe elev pentru societate și cari să-i fie de folos ca om.

Nu e nou ce aduc eu! Nu bazându-se pe principiul utilitarismului s'au creat și se crează pe lângă școale ateliere? E rău înțeles!

În acest fel se dau meseriași, se dau specialiști, se dau tâmplari, se dau croitori și nu astfel școala e utilitaristă fiindcă cel ce-a învățat să-și facă scaun, nu știe cum să-și îngrijească rațional țarina; cel ce-a învățat să coasă haine nu va și nici odată să facă a nu mai trecă apa printre doagele unui butoiu în care să pună varză sau altceva pentru murat.

Pe de altă parte i se umple mintea cu reguli peste reguli de gramatică unde copilul la comandă își enunță regula predicatului, verbului, complementului, adjectivului etc. Care este utilitatea lor oare? Vreau să știu a cui regulă enunță ca să fie un bun gospodar? Cine-l va întreba mâine în lupta pentru existență ce se numește „tangenta“ sau „circumstanțial de loc“? La ce-i folosește că știe despre cruciada unei femei și nu știe cum să-și crească copilul sau cum să scoată mai mult unt din lapte? Vreau să știu cu cât un cetățean e mai în stare să știe cui dă votul său dacă-și enunță regula substantivului comun sau dacă știe ce e „vot“ ca parte de cuvânt?!

Care este utilul pe care-l dă învățarea pe de rost a județelor țării, a regiunilor, a orașelor mari, când habar nu are ce fel de oraș este? (comercial, industrial).

La ce-i folosește când știe că țara sa e bogată și nu știe cum să-i folosească bogățiile?

Școala primară are scopul său și să nu uităm aceasta!

Școala primară trebuie să dea un număr de cunoștințe utile și aceste cunoștințe trebuie să difere după regiuni. Să se aibă în vedere individul ca fiind al lui și al colectivității restrânse ce se numește stat și, atunci când e de folos lui și statului, e și omenirii întregi.

Școala trebuie îndrumată deci către nevoile concrete ale omului și ale nației, nu către idealuri abstracte.

Scopul principal al școlii să nu fie să transmită cunoștințe care să n'aită legătură cu viața lui de cetățean, ci să dea cunoștințe practice pentru el și să formeze voințe morale îmbinate cu naționalism rațional nu cu sovinișm care este miopia dezastruoasă a egoismului popoarelor, cum egoismul individual exagerat este miopia interesului personal.

Aceste caractere se formează prin educație și din cauza actualului program nu rămâne timp pentru scop important pe care școala acum mai mult ca oricând să și-o impună.

În acest scop timpul e mult mai prețios decât atunci când se întrebuițează la „confectionarea“ gramofonelor pe ale căror plăci nu se poate cânta decât substantive, complemente, atribute etc.

Se cere o conviețuire mai îndelungată între „dascăl“ și „elev“. Vacanța cea mare așa cum se

întrebuițează acum e fără sau în afară de rostul școlii; ea trebuie întrebuițată în excursiuni ce au de scop cunoașterea țării pe care cunoscund o cât de frumoasă e, o vom iubi și mai mult și despre excursiuni se merită un articol special.

Văzurăm că actualul program de cunoștință, prea încercat cu lucruri inutile e de prea puțină importanță pentru școala utilitaristă, singura ce ni se potrivește nouă și să vedem acum dacă actualul program de educație (morală-națională) corespunde situației noastre de stat, actuală.

Cu cât îl face mai moral pe copil învățarea pe de rost a vieții lui Moise, Iacob, Abraham sau David care este un erou național evreesc, că poporul evreu a robit, că a răzicit?

De ce acest învățământ să aibă loc la copiii de 8—9 ani cari prea puțini vor fi profesori de religie și de ce să nu fie și el util educației morale cu eroi naționali români.

De ce să nu se dea ca exemplu de iubire și credință în D zeu Stefan cel mare, ca iubire de lege pe Brâncoveanu și în istoria noastră națională sunt și mai bune exemple și încălzesc mai mult fiindcă sunt mai aproape de sufletul nostru.

În acest caz sentimentul moral s'ar apropia și mai mult de cel național și ar rodi în sufletul copilului și istoria și religia.

Tot atât de puțin folositor este și învățământul istoriei după actualul program. A înșira în mod cronologic domnii țarilor românești, nu este un mijloc prin care să insuflăm un naționalism tare de care „cosmopolitismul“ pe care-l propagă cei interesați, fără de țară, să nu se lipească.

Nu zic că nu-și are locul; zic însă că trebuie completat cu cunoștințe asupra societății din timpul fiecărui domn.

A se arăta generațiilor obiceiurile noastre și numai ale noastre dela cei dintăiu părinți ai neamului nostru, a le cultiva, a le hrăni pentru ca să dăinuască ele fiind o comoară ce ne este specifică nouă și astfel făcându-i să deosebiască ce nu-i al sufletului nostru național, de ale celor ce vin cu „Tanenbaum“, cu „Tangou-ri“, „cosițe tunse“ etc.

Cunoscându-se viața strămoșilor se făurește viața nepoților, fiindcă acelaș sânge, acelaș cuget curge în vinele și mințile noastre, cele împrumutate nefiind decât marca cu care aparem într'o sală de bal mascat, unde și noi ca și ceilalți lăsam să se vadă un altul, care e mai „pocit“ ca fiecare în sine.

A vorbi de o cetate, de o rămașă din bătrâni ai făcut prea puțin; a merge și a o vedea cu copiii care se impresionează atâte de adânc ai făcut mai mult cât 10 povestiri, oricât suflet ai pune în ea.

Religia, ca și istoria, nu trebuie cunoscută, ci simțită mai mult și numai în acest caz e utilă. Să nu se uite că școala e mestrul care așază temelia unui stat, că școala ridică acest edificiu și că de școala depinde totul, să nu o neglijem.

Să nu uităm că în actualele împrejurări ale statului nostru avem nevoie de o moralitate a indivizilor ce-l compun și un naționalism viu, precum și de cetățeni pricepuți, fotositori și acestea nu se vor obține decât cu o școală utilitaristă cu tendințe de a forma voințe morale pătrunse de simțământul naționalității.

Toate acestea nu se poate face fără dascăl și vom vorbi și despre el în numărul viitor.

Grig. S. Burcescu

x Programul de azi la teatrul maghiar din localitate: la ora 3 opereta „Prințul Bob“, la ora 6 drama „Bizant“, și seara la ora 9 opereta „Contesa Marica“.

x Fata pădurarului, film „extraordinar din faimoasa opereta cu acelaș titlu, va rula la cinema „Apollo“ azi și în zilele următoare. Reprezentațiile la orele: 5, 6, 7 și jum. și 9.

x „Cu o putere de 100 cai selbatici“, este titlul filmului ce rulează azi și mâine la cinema „Urania“. Reprezentațiile la orele: 5, 6, 7 și jum. și 9.

Cronica școlară

Declarațiunile dlui I. Mitilineu

D. I. Mitilineu a făcut ieri reprezentanților presei următoarele declarațiuni, asupra ategerei României în Societatea Națiilor și asupra tratatului cu Italia: „Am fost la Geneva spre a reprezenta țara împreună cu ceilalți delegați. Interesul României era ca în conformitate cu acordul stabilit cu cele trei state ale Micii Înțelegeri la Bled, să fie aleasă în Consiliul Ligei Națiilor, lucru care s'a și întâmplat.

Această alegere a țării pentru trei ani, dovedește înțelepciunea politice noastre și rolul hotărâtor pe care îl joacă în politica generală. Primirea și manifestațiunile făcute după alegeri, au evidențiat acest lucru, cunoșându-se situațiunea și prestigiul de care se bucură.

Faptul că Români s'a ales în consiliu, în adunarea Societății ce a fost prezidată de dl Nicci și a ales pe dl Beneș pentru un an în Consiliu, dovedesc importanța Micii Înțelegeri, ca factor principal de asigurare și consolidare a păcii.

Din 48 de țări cari fac parte din Societatea Națiilor, România a obținut 41 de voturi. Deci s'a bucurat de unanimitatea simpatiiilor, a dobândit și concursul Germaniei.

Sesiunea din anul acesta a fost ocupată în principal de 2 chestiuni mari: intrarea Germaniei în Societate și reînvierea Consiliului conform noului statut.

Intrarea Germaniei constituie nu numai un eveniment politic, dar un fapt politic de foarte mare importanță. Sediința aceasta a fost emoționantă și impunătoare. În sala de ședințe se simțea importanța momentului, și consecința acestei intrări, într'o atmosferă de pace.

Discursul sobru al dlui Stressemann a impresionat tot atât de adânc cât și improvizatia dlui Briand care a ridicat sala în piciorare.

De altminteri aceste evenimente, au fost văzute și evidențiate de o mare parte din dv. și m'am bucurat să văd presa noastră bine văzută și apreciată.

Este o dorință a mea ca la toate actele impotante presa să și aibă reprezentanții ei și voi da todeauna sprijinul meu.

Prin intrarea României în Consiliu, dacă onoarea este mare, răspunderea este și mai mare. Consiliul este sufletul ligei, căci în fața lui se perindă toate problemele, fiindcă el aplinează diferendele, și găsește soluțiunile care să le înlesnească acordul.

Am dat dlui Titulescu delegațiunea permanentă în acest scop. Toți suntem de acord că reprezentarea României este în mâinele celei mai distinse. D-sa este apreciat în toate cercurile politice din străinătate și faptul că omul acesta a fost rugat să primească președinția comisiunei financiare și să fie raportorul tuturor comisiunilor financiare, dovedesc lucrul acesta.

Trebuie relevat și concursul dlui Petrescu Comnen și a tuturor celorlalți membri.

D Comnen de aproape 4 ani a asigurat pentru România rezolvarea problemelor care interesau în prim rând țara noastră.

Astăzi România își ia locul în Consiliu fără să mai aibă vre chestiune pendinte. Cele care mai rămăsesse nerezolvate urmează a fi soluționate până în Decemvrie.

Mica Înțelegere a avut două intruniri și a examinat politica generală și cea care interesează Mica Înțelegere. A examinat problema pactului Balcanic și a unui Locarno al Europei Centrale.

În privința pactului Balcanic fiind dat că ultimele evenimente care și-au găsit afirmarea în nota colectivă ce Jugoslavia, Grecia și România au adresat Bulgariei privitor la incidentele cunoscut, deși răspunsul Bulgariei a dat depline satisfacțiuni și guvernul din Sofia a reînviat asigurările sale asupra măsurilor ce va lua spre a întreprinde cele mai bune relațiuni, este bine ca faptele să confirme vaste asigurări și problema să fie examinată la timpul ei într'o atmosferă care ar asigura întemeierea unui pact balcanic.

Împrumut pentru refugiați, va înlesni Bulgariei luarea măsurilor necesare pentru o liniștită desvoltare. În pactul Balcanic nu vom să fie excluse nici una din țările interesate în acest colț al Europei. Eu am sugerat, măsurile de colaborare amicală ale țarilor vecine pentru acest scop, și mă bucur de orice fapt care ar solu-

ționa problema. Un Locarno balcanic este dorit de Mica Înțelegere. Se poate prevedea că în scurt timp un prim pas va fi făcut prin negocieri între Ungaria și unul din statele Micii Înțelegeri.

În ceea ce privește România, a cărei politică se rezumă în cuvântul pace, dorința ei este ca relațiunile cu Ungaria să poată deveni în viitor foarte bune, rezolvându-se chestiunile pendinte ce decurg din tratatul dela Trianon.

Din conversațiunile avute pot releva convorbirea cu cancelarul Austriei Rameck, care va duce la un pact de arbitraj cu Austria, negociat de guvernul precedent.

America latină ne-a dat un concurs necondiționat.

După cum am spus relativ la semnarea tratatului cu Franța, orice acord care însemnează consolidarea păcii, este bine venit.

Pactul dela Roma se bazează pe menținerea ordinii internaționale și garantarea stipulațiunilor, ale căror semnături sunt parțiale, contractante. Pactul cu Italia este conform cu pactul Societății Națiilor și cu cel dela Locarno.

Orice atingere ar constitui o atingere a ordinii internaționale și ar fi împotriva art. 16 al pactului Ligei Națiilor.

În urma explicațiunilor date de președintele de consiliu nu va mai fac nici o altă declarație, fiindcă n'as putea decât confirma cele spuse de dsa.

Viitorul apropiat ne va dovedi că probleme scumpe inimii noastre își vor găsi o soluțiune, satisfăcătoare pentru noi.

Se cere încredere și cred că trebuie să o avem cu toții.

Interesele României au fost pe deplin apărate și evenimente care se vor petrece în curând, în primul rând vizita prințului Umberto însoțit de general Begdolira, vor confirma încrederea noastră.

Repartizarea fondului pentru despăgubiri de rășhoi

București. — Comisiunea despăgubirilor de rășhoi s'a întrunit ieri dimineață la Ministerul de finanțe sub președinția dlui M. Manoiescu spre a hotărâ asupra unei noi repartizări a fondului de 200 milioane, destinat de guvernul trecut pentru plata de acconturi asupra despăgubirilor de rășhoi.

S'au decis următoarele:

Din suma de 20 milioane destinată pentru întreprinderile balneare și câteva societăți de navigație, se va menține numai suma de un milion destinată Sanatoriului Eforiei dela Tekirghiol.

Un milion pentru Sanatorul de tuberculoși din aceeaș localitate.

Iar restul până la 18 milioane se va repartiza în ședința viitoare când ministerul sănătății va indica spitalele cărora urmează să le fie repartizate.

Apoi s'a hotărât ca suma de 101 milioane repartizată comunelor din județele dunărene și anume: Dolj, Romanați, Ilfov, Teleorman și Ialomița, să fie menținută cu deosebire numai că membrii comisiunei vor face o nouă repartiziune a comunelor din aceste județe cărora urmează să li-se plătească acconturi.

Comisiunea a mai decis ca sumele de 15 milioane destinate de asemenea spitalelor; zece milioane băncilor populare și cooperativelor, 35 milioane industriei și 18 milioane și jumătate provinciilor alipite, să fie din nou repartizate, după alte indicații pe cari comisiunea le va da în ședința viitoare dela 14 Octomvrie.

Citiți și răspunșiți

Cuvântul Ardealului

Ghete modele doosebite, cu părechea, se vând cu prețuri doosebit de ieftin la

Muncitorii pielari Arad, (Széchenyi-utca)

Str. Horia Nr. 15. (Széchenyi-utca)

Știri și fapte

MICA PUBLICITATE

De vânzare casă cu 3 camere, pivniță cotețe și grădină, cu vie, în apropierea gării electrice și piață. Adresa: Ludovic Tôth, str. Valea Nr. 445. Pâncota. 232

Doresc să corespundez cu o dsoară sau văduvă, în caz de simpatie reciprocă, căsătorie nu-i exchisă. Adresa: „Toamnă” la Administrația ziarului.

No. 690—1926.

Publicațiune

Se aduce la cunoștință publică că în ziua de 15 Octomvrie 1926. ora 10. a. m. în localul primăriei din Petriș se va exarenda dreptul de a percepe vama cu ocaziunea târgurilor de țară a comunei Petriș din anii 1927, 1928 și 1929.

Licitatiunea se va ținea conform cu art. 72—80 din legea pentru C. P. Petriș, la 21 Sept. 1926. 223 Primăria

No. 691—1926.

Publicațiune

Se va ținea licitațiune publică în 15 Oct. 1926 ora 10 a. m. în localul primăriei din Petriș pentru procurarea celor 30 stânjeni lemne de foc necesare primăriei și școlai.

Licitatiunea se va ținea conform cu art. 72—80 din legea pentru C. P. Petriș, la 21 Sept. 1926. 222 Primăria

La firma

GROSS și RENDY croitorie pentru domni Arad, în noul palat Neuman

a sosit stoffe englezești veritabile și specialități de iarnă.

Ciorapi patentati, pentru scolaris vitere pentru copii, veste crogetate pentru dame, bărbați și copii. haine, tricouri-indispensabile, mănuși, mai ieftin ca ori unde, la Szücs Arad, 233 via-a-vis cu gara Podgoria.

Szántó și Komlós

Prețurile de iarnă Costum p. bărbați de la... 1750 L în sus Costum p. băieți de a... 1250 L în sus Costum p. băieți cu pant. scurt de a... 1050 L în sus Balton p. bărbați de a... 2200 L în sus Balton p. bărbați cu o ană... 2600 L în sus Balton p. bărbați uist. și raglan de a... 1850 L în sus Balton p. băieți uist. și raglan de a... 1350 L în sus Balton p. băieți de a... 850 L în sus Baltoane de piel. de la... 42.0 L în sus Impermiabile (gumă) de la... 950 L în sus Impermiabile p. dame de la... 1150 L în sus Mare asortiment de stofe din lână din străină etc. Uniforme pentru șoari după măsură. Arad, Piața Avram la 107 în palatul Teatrului. 207

De vânzare

Locuri de case plătibile în rate lunare de 1000 lei pe terenul Kádas, continuarea străzii gen. Coandă. La fața locului nisip și cărămidă de pământ (văiuș). Casele model se pot vedea. Informațiuni: Înainte de amiază orele 9—11, Str. Ionescu (Gróf K.) și după amiază dela 3—6 la Kádas, pe teren. 221.

S'a deschis bibliotecă românească

unde se pot împrumuta pe lângă condițiuni favorabile de abonament toate cărțile mai bune. — Biroul de ziare Löbl, Arad, Strada Românilui No. 2.

Publicație

Se aduce la cunoștința generală, că în ziua de Duminecă 10 Octomvrie 1926, orele 10 înainte de amiază, se va ține licitație publică la sediul sectorului II din Gai, pentru arendarea terenului agricol de circa 60 jugăre cadastrale, proprietatea școlaii Normale de stat pentru băieți din Arad, situată la sudul și dealungul șoselei Arad—Pecica, cuprinsă între capătul moșiei Bujak și proprietatea „Fabricii de îngrașat porci.”

Termenul de arendare e de un an scotit dela 10 Octomvrie 1926 până la 1 Octomvrie 1927. Aarendarea se va efectua sau în total sau în 6 parcele, a câte 10 jugăre fiecare. Arenda se va plăti în 2 rate, la termenele prevăzute și numai în bani.

Orice alte informațiuni de amănunte se pot obține la cancelaria școlaii din str. Ciocărliei No. 11 Arad.

Președintele Comitetului școlar. Maior Secretar P. Mitulescu Ștefan Cuceanu

Știri din Judet.

Crimă. În ziua de 30 Sept. fata Florica Bogdan de 15 ani, a aruncat într-o fântână pe felița Florica Torfană care s'a și înecat. Ambele sunt din comuna Cetate.

Nenorocire. În aceiași zi băiatul Negrean Vasile, în etate de 16 ani, din comuna Socodor înapoindu-se dela câmp cu căruța în cărcăță cu porumb, la un moment dat a căzut din căruța și cum roatele au trecut peste corpul său nenorocitul copil a fost omorât pe loc.

Dela Academia de Drept din Oradea

Inscrierile la Academia de Drept din Oradea vor avea loc dela 4—20 Octomvrie, inscrierile excepționale în cazuri motivate până la 15 Noemvrie 1926, dela 9—11 a. m.

Examenale integrale, de coriğință și examenale finale de licență se vor ține dela 20—30 Octomvrie.

Inscrierile pentru examene se vor face la Decanat dela 11—18 Octomvrie între orele 9—11 a. m. Cursurile încep la 1 Noemvrie 1926.

Ca în anul trecut, va funcționa și în anul acesta (popota) studenților la care vor primi masă gratuită (prânz și cină) 60—67 studenți.

Prezidiul Promontoriului anunță, că culesul viilor din Măderat va începe Luni, în 4 Octomvrie. 231

Școala primară de stat Pecica

No. 227—1926

Licitație.

Comitetul școlar de stat Pecica, ține licitație publică în ziua de 24 Octomvrie 1926 ora 2 d. a în localul școlaii de stat No 1, pentru repararea școlaii fostă confesională din drumul Nădălacului. Valoarea după deviz, este cu suma de 50.000 Lei Doritorii de a lua în întreprindere această lucrare, pot lua informațiuni asupra reparărilor ce se vor face, în cancelaria dir. școlare No 1 la orele 11 din fiecare zi.

Pecica, la 24 Sept. 1926.

Alexă Imbroane Nicolae Duma președ. secretar

Devizele și valuta

Rador, 2 Oct. 1926.

Table with columns: Zurich, Deschideres, Inchideres. Rows: Berlin, Amsterdam, New-York, Londra, Paris, Milano, Praga, Budapesta, Belgrad, București, Varșovia, Viena.

Cursul devizelor București:

pe ziua de 2 Oct. 1926.

Table with columns: Cerute, Oferte. Rows: Paris, Berlin, Londra, New-York, Italia, Elveția, Viena, Praga, Budapesta.

Valute:

Table with columns: Cerute, Oferte. Rows: Napoleon, Mărci, Leva, Lire otomane, Sterline, Francezi, Fr. elvețieni, Lire italiene, Drachme, Dinari, Dolari, Marca polon, Cor. austr., ungară, c-slov.

Piața de bucate:

Table with columns: Cerute, Oferte. Rows: Grâu, Orz, Porumb nou, Porumb vechiu, Ovăz.

Piața de vite:

Table with columns: Cerute, Oferte. Rows: Vite mari vii, Vițel, Porci.

Conflictul tenorului Grozăvescu cu direcțiunea Operii de stat din Viena

La Viena a izbucnit un grav conflict între compatriotul nostru Traian Grozăvescu și direcțiunea de stat din Viena.

E-te cunoscut că tenorul Grozăvescu era de mult timp nemulțumit cu situația pe care o avea la Opera din Viena și că încercase a pune capăt acestei nepăcute stări de lucruri, înaintându-și acum câteva timp demisiunea și acceptând un angajament mai favorabil la Opera de stat din Berlin.

Totuși grație unor intervenții împăciuitoare, conflictul a fost aplinat și Grozăvescu a continuat să cânte la Opera de stat din Viena, interpretând la deschiderea actualii stagiuni cu mult succes câteva roluri importante.

Iată însă că în mod subit s'a ivit acum un nou conflict cu direcțiunea Operii, conflict care face inevitabilă deschiderea unui proces.

Acum câteva zile a avut loc la Opera de stat o reprezentație extraordinară cu „To-ca”, interpretată de celebra cântăreață Maria Jeriza și tenorul polonez Ion Kiepara. Grozăvescu s'a simțit jălit de această distribuție a rolurilor principale, deoarece direcțiunea îi încredinșase cu câteva zile mai înainte interpretarea rolului lui Cavaradosi în limba italiană. Grozăvescu studiase zi și noapte acest rol pentru a-l pregăti, în interălul scurt care i-se hotărâse până la reprezentație și reușise într'adevăr să stăpânească rolul până în cele mai mici detalii.

În ultimul moment Grozăvescu văzu însă că direcțiunea anunță pentru ziua hotărâă pe Ion Kiepara.

Opera din Viena fidatorescă lui Grozăvescu recunoștință de oarece în stagiunea trecută marile tenor acceptase să cânte rolul titular din opera lui Giordano „André Chenier”, în locul tenorului Tino Patiera care se îmbolnăvise subit. Grozăvescu salvase astfel premiera anunțată a Operii, deși nu făcuse nici o repetiție de ansamblu.

Ultimul conflict ivit cu ocazia reprezentației operii „Tosca”, l'a determinat pe Grozăvescu să demisioneze definitiv din ansamblul Operii și să plece la sfârșitul stagiunii actuale, pentru totdeauna dela Viena.

De altăparte aflăm că tenorul Grozăvescu s'a adresat avocatului uniunei Artiștilor care a adresat imediat o scrisoare directorului Operii de stat, cerând repararea jignirei adusă clientului său.

Grozăvescu cere plata integrală a onorariului pentru reprezentația pe care o pregătise deasemenea, și un onorariu suplimentar pentru studul rolului Cavaradosi din „Tosca” în limba italiană.

Deoarece răspunsul direcțiunii nu a fost favorabil, avocatul lui Grozăvescu a înaintat Tribunalului plângerea contra Operii de stat din Viena.

Desbaterile procesului vor fi extrem de interesante și promit a desvălui amănunte interesante din culisele Operii de stat din Viena.

Noul ministru al României la Washington

Di Georges Cretzeanu, ministru plenipotențiar, a fost numit ministrul României la Washington, în postul liber prin rechemarea Principelui Anton Bibescu.

Zilele trecute a sosit la Ministerul de Externe agrementul dela Casa Albă și a fost semnat de către Suveran decretul dlui Georges Cretzeanu.

Di Georges Cretzeanu va pleca săptămâna viitoare la Washington.

Plecarea Reginei în America.

M. S. Regina pleacă azi Sâmbătă din Sinaia. În drumul spre America Suverana se va opri două zile la Paris, unde va pleca spre Cherbourg spre a se imbarca pe vaporul Leviathan pentru New-York.

Revizuirea legii pentru dobândirea cetățeniei.

La ministerul de interne s'a înștit o comisiune, sub prezidenția dlui C. Bucșan, subsecretar de stat, spre a revizui legea pentru dobândirea cetățeniei române.

Îarăș indezirabilii

Tara noastră e plină de indezirabili.

Grație tembelismului nostru fără leac se trecoară pe teritoriul românesc fel de fel de indivizi suspecți, urmăriți în țările vecine de rigorile legilor și se așează, netulburai, la noi România a ajuns de o vreme, un adevărat paradis al străinilor fără căpătâi. Un contrabandist ca Rojna-Rosenthal, dela Timișoara n'ar fi găsit, desigur, nici o altă țară care să i ofere o așa de rușinoasă și de largă ospitalitate cum îi oferim noi și n'ar fi aflat nici într'un alt stat vecin un fost mini-tru care să-i fie naș, cum l'a găsit în România pe dl Chirculescu.

Și căi alți Rajna-Rosenthal trăsese din belșug la noi, când ar trebui să zacă în fundul pușcăriilor!

Suntem informați că în sfârșit Ministerul de Interne va începe în curând opera de curățire a elementelor cari se află stabiliți dealungul frontierei dinspre Ungaria.

Este vorba de acei străini, aflați în județele de frontieră, cari s'au stabilit unii prin complăzanța autorităților locale, iar alții în mod fraudulos.

Toți acei străini vor fi neîntârziat trimiși peste graniți, făcându-se excepție cu tehnicienii de specialitate și acei cari exercită o meserie productivă.

Nădăduim, că măsurile Ministerului de Interne vor lovi și în indezirabili a la Rajna-Rosenthal și alții a căror purtare față de țara noastră e o permanentă sfidare a elementului românesc din aceste părți de țară.

Avem cuvinte să credem că aceste măsuri nu vor însemna doar un nou preț de căștiguri ușoare pentru o categorie de advocați fără scrupule.

Cenzura nu s'a ridicat în Arad

Contrar versiunilor cari au fost anunțate de diferite ziare, cumcă cenzura a fost ridicată și pentru Arad, avem informația pozitivă și anume aceea a D-șii Presei din Ministerul de interne, în care se prevede clar ridicarea cenzurei în atara centrelor, cari cad în zona de peste 30 km dela frontieră; oricum orașul nostru cade tocmai în această zonă, cenzura se va menține și pe mai departe.

Avansări printre ofițerii garnizoanei Arad.

Cu ocazia nouelor avansări, pe data de 1 Oct. au fost avansăți următorii ofițeri ai garnizoanei Arad: dl lt. col. P. Georgescu șef de Stat major al Div. I. Cavalerie, la gradul de colonel. Dl maior Păunescu Gheorghe din reg. 93 infanterie, la gradul de lt. colonel. Dl căpitan Marinescu Ilariu din reg. 4 grăniceri la gradul de maior fiind mutat în reg. 36 inf. Dl căpitan Filip N. Valerian-dela Domeniile militare Arad la gradul de maior fiind mutat în reg. 9 pioneri. Dl căpitan Iovănescu Vasile dela comand. Div. 1 Cavalerie la gradul de maior. Dl căpitan Dimitriu S. Traian din reg. 13 călărăși la gradul de maior. Dl locot. Stoicescu A. N. din reg. 93 inf. la gradul de căpitan și Dl locot. Teodorescu Eugeniu, din Div. I art. călărăși care a fost mutat în reg. 31 art.

Dieta polonă a votat legea pentru ratificarea tratatului polono-român

Varșovia. — Dieta a votat în a treia citire, cu foarte mare majoritate, legea pentru ratificarea tratatului de garanție dintre Polonia și România.

Un festival artistic celerist.

Di ing. Octavian Pop, director de exploatare, va aranja către sfârșitul lunei Octomvrie un festival artistic în salonul Casei de cetire a personalului inferior cfr. Cu această ocazie se va inaugura și biblioteca acestei Case de cetire, ale cărei cărți sunt donate, în mare parte, de către „Biblioteca Bibicescu” din Turnu-Severin. Cu aranjarea programului acestui festival a fost însărcinat dl N. Jura, șeful gării Arad.

Succesul unei artiste române în Germania

Din Frankfurt pe Main aflăm că d-ra Viorca Ursuleac, cântăre-ță la Opera din acel oraș a obținut un succes strălucit la reluarea Operei „Ariadne auf Naxos” de Richard Strauss.

Presă germană laudă unanim creația compatriotei noastre în rolul „compozitorului”.

Activitatea maestrului George Enescu

Maestrul George Enescu a lucrat în tot timpul verii la orchestrația operai sale „Oedip rege”.

În villa sa dela Sinaia, Maestrul consacra câteva ore din zi acestei lucrări monumentale. Maestrul Enescu mai lucrează și la alte compozitii peste cari planează un mister încă nepătruns.

Este probabil că orchestrarea operii „Oedip” va fi terminată abia anul viitor.

Maestrul George Enescu, se va reînnoace în Capitală scurt timp înainte de începerea concertelor simfonice, cari vor fie dirijate de d-sa.

Oscar Nedbal — în România

Directorul Teatrului Național din Bratislava, dirigentul cu renume mondial Oscar Nedbal, a primit din partea cercurilor competente din București o invitație pentru a da câteva concerte în România. Se crede că la aceste concerte vor lua parte numai soliștii, corul și baletul, urmând ca orchestra să fie românească.

Noul secretar general la rășboiu

Di general de brigadă Iovanovici Anton, comandantul diviziei a II-a cavalerie se însărcinează cu funcția de secretar general al ministerului de război, cu începere dela 3 Octomvrie 1926

Jugoslavia construiește un pod peste Dunăre

Berlin. — „Boersen Courier” relatează că contractul pentru construirea unui pod pe Dunăre între Belgrad și Panciova a fost încheiat între guvernul jugoslav și un consorțiu german. Podul va costa 30 milioane mărci și construcția lui va cere 3—4 ani. Plata va fie făcută din reparațiunile de războiu cuvenite Jugoslaviei. Oferta germană a fost primită împotriva ofertei unor firme franceze și americane cari a oferit credit pe termen lung. Șapte firme germane vor participa la construcție.

Canal Dunăre-Tisa

Viena. — Din Budapesta se anunță că băncile londoneze Rothschild și Schroder ar intenționa să investească o sumă de 200 milioane coroane aur pentru realizarea canalului între Dunăre și Tisa.

Acest canal ar înlesni punerea în valoare a peste 200.000 hectare azități în pășire.

Ideia a fost sugerată de societatea Rhin-Main-Dunăre și se pare că lucrările nu vor întârzia să înceapă.

Circumscripția IV-a polițienească

chiamă pe toți proprietarii de case din susnumita circumscripție să se prezinte în interesul lor propriu, negreșit, în localul circumscripției din Calea Aurel Vlaicu Nr. 1., în ziua de Duminecă, 3 Oct. dela orele 8 în sus până Luni după masă,

Dr. Tesic dermatolog, prim-mește seara între orele 7—8 (Str. Eminescu 24). Nr. 236

Dr. George Rusu avocat în București și a mutat biroul din Str. Traian 159. în Str. Lucașcu Nr. 99.

Cețiți și răspândiți „Cuvântul Ardealului”

DIRECȚIUNEA UZINELOR de GAZ a orașului Arad. Se află în situația plăcută, ca să servească On. public cu gaz de caloric înaltă, cu a cărui ajutor putem ca în timpul de pace ieftin a lumina, încălzi, pregăti mâncări, a călca rufe și a ne scărda. Instalațiile necesare și montările le executăm pe rate și pe prețuri de regie. Uzinele Comunale Secția gaz aerian: Arad, Str. Muciu Scevoia 9, 11, 13. — Telefon: 27, 25, 16. Biroul uzinelor din str. Eminescu No. 4, stă la dispoziția On. public în ce privesc comenzile etc.

Atelierul de broderii, țesături și cusături naționale al dnei Cristina Săbău Strada Gojdu Nr. 17, ARAD. Confeționează: cuverturi de pat, perdele, fețe de masă, lingerie etc. Specialități de batiste. Bogat asortiment de modele artistice pentru brodat. Imprimațiuni de modele pe pânză.

Tip: Rethy Succesor Arad

Cenzurat: Prefectura Județului Arad.